

מערך שיעור למפקדים מלחמת לבנון השנייה

פתיחת מפקד:

בשנת 2000 נסוג צה"ל מדרום לבנון, לאחר שנים של לחימה מול חיזבאללה - ארגון טרור הפועל מאדמת לבנון במימון ובהנחה ישירה של איראן. לאחר הנסיגה העמיק הארגון את נוכחותו בדרום לבנון; צבר אמצעי לחימה בסיוע סוריה ואיראן; והמשיך ליזום ניסיונות חטיפה, ירי ופגיעה באזרחי ישראל ובכוחות צה"ל.

בבוקר יום רביעי, ה-12 ביולי 2006, תקף חיזבאללה סמוך לגבול ישראל-לבנון - חוליית מחבלים חדרה לשטח ישראל, תקפה סיור רכוב שהורכב מחיילי מילואים, הרגה שלושה חיילים וחטפה את רס"ר (מיל') אהוד גולדווסר ורס"ל (מיל') אלדד רגב לשטח לבנון. בניסיונות החילוץ הראשונים נהרגו חיילים נוספים.

בעקבות המתקפה פתחה ישראל במערכה רחבה נגד חיזבאללה - מבצע "שינוי כיוון" - שכללה תקיפות אוויריות בכל רחבי לבנון ופגיעה משמעותית בעיר הבירה ביירות. בהמשך, צה"ל פתח בתמרון קרקעי נרחב בדרום לבנון, במסגרתו פעלו 5 אוגדות ועשרות אלפי חיילים. במהלך התמרון הגיעו כוחות צה"ל עד לנהר הליטאני, חוסלו מחבלי חיזבאללה רבים תוך קרבות קשים ופגעו בתשתיות של ארגון הטרור.

לאורך המלחמה שוגרו אלפי רקטות לעבר עורף ישראל, ונהרגו 44 אזרחים. המלחמה נמשכה 34 ימים ובמהלכה נפלו 121 חיילים. בעקבות החלטת 1701 של מועצת הביטחון של האו"ם, הסתיימה מלחמת לבנון השנייה עם הפסקת האש אשר נכנסה לתוקף ביום שני, ה-14 באוגוסט 2006.

לאחר המלחמה הוקמה ועדת וינוגרד - ועדת בדיקה ממשלתית הבוחנת את תהליך קבלת ההחלטות ואת התנהלות הדרג המדיני והצבאי במהלך המלחמה. בדוחותיה הצביעה הוועדה על כשלים משמעותיים בהיערכות בניהול המערכה ובתיאום בין הדרגים; אך לצד זאת הדגישה גם את גילויי המסירות, האומץ וההקרבה של לוחמי צה"ל בשדה הקרב.

לאחר המלחמה נהנו תושבי הצפון משקט יחסי לתקופה ארוכה. במקביל, חיזבאללה התחמש בצורה משמעותית בסיוע איראן; הפך מארגון טרור לצבא טרור; ורקם תוכניות לכיבוש הגליל. במלחמת "התקומה" סוכלו תוכניות אלו בידי צה"ל, ומאז מצויה הזירה הצפונית של מדינת ישראל בלחימה בעצימות משתנה.

שאלות מרכזיות לדיון:

1. כיצד ניתן ליישם את עקרון "פיקוד מלפנים" באמצעות דוגמה אישית בכל מסגרת ותפקיד?
2. כיצד נוכחותו של המפקד לצד חייליו בשדה הקרב והובלתו מלפנים מחזקות את תחושת האמון, המסוגלות ורוח הלחימה של אנשיו?
3. על אף האתגרים והכשלים במלחמת לבנון השנייה בלטה לחיוב תחושת השליחות וקריאת ה"הנני" בקרב המשרתים באותה עת, כיצד על מפקדים לטפח ולשמר את תחושת השליחות והמשמעות אצל אנשיהם במציאות מורכבת?
4. דבקות במשימה וחתירה לניצחון הינו ערך יסוד במצפן הערכי שלנו רוח צה"ל, כיצד מייצרים מחויבות למשימה לאורך זמן ובנוכח אתגרים מרובים?

סיכום מפקד:

20 שנה לאחר מלחמת לבנון השנייה, חשיבותה אינה רק בזיכרון האירועים אלא ביכולת ללמוד מהם ולהפיק מהם לקחים רלוונטיים להווה. המלחמה מדגישה את חשיבות המנהיגות, הדוגמה האישית, האחריות והמקצועיות של המפקד בכל מסגרת ובכל משימה. כמפקדים, האחריות שלנו היא להמשיך ללמוד מניסיונם של אלו שקדמו לנו, ליישם את הלקחים בעשייה היומיומית ולהעביר אותם הלאה לדורות הבאים.

מסרים פיקודיים

שליחות ואמונה בצדקת הדרך

במהלך מלחמת לבנון השנייה החל צה"ל בפעילות קרקעית מוגבלת, שהתרחבה בחלקה האחרון לכדי מהלך מתמרן מקיף. בשיא התמרון הקרקעי פעלו בלבנון שמונה חטיבות מילואים, לצד הכוחות הסדירים. החיילים קראו 'הנני' ויצאו למלחמה מתוך תחושת שליחות ומתוך הכרה בצורך להילחם באויב כדי להביא לשחרור החיילים שנחטפו ובמטרה להגן על תושבי הצפון. דווקא לנוכח האתגרים המבצעיים והלוגיסטיים שהתגלו במלחמה, ובמיוחד במערך המילואים, בלטה רוח השליחות והרצון לעמוד בכל המשימות שיביאו למימוש מטרות המלחמה. האמונה בצדקת הדרך, ההכרה בצורך לצאת למלחמה באויב, ותחושת הדחיפות לפעול להשגת מטרות המשימה - כל אלה מבססות את תחושת השליחות ואת הנכונות לעשות כל שנדרש למימושה.

צה"ל כארגון מופת

חטיפת החיילים והצורך להשיב את הביטחון לתושבי הצפון יצרו בחברה הישראלית ציפייה שצה"ל יעמוד במשימותיו, והוא לא עמד בציפיות אלו גם מבחינה מקצועית וגם מבחינה ערכית. ועדת וינוגרד, שחקרה את המלחמה ובתוכה גם את הציפיות מצה"ל, קבעה כי "לצה"ל תפקיד חיוני בחברה הישראלית... עליו לפעול לשיפור הנורמות והערכים בחברה. צה"ל מופקד על ביטחוננו, ואנו מפקידים בידיו את שלומנו ואת שלום בנינו. לצה"ל יש גם כלים של הטמעה ומשמעת שאינם קיימים בחברה הכללית על כל חלקיה. הוא נהנה ממשאבים, מאמון ומיוקרה רבים, והוא מגלם ערך חשוב בחברה הישראלית. לפיכך, עליו לפעול כך שערכי צה"ל, החשובים לביטחון המדינה, יחלחו אל החברה באמצעות המשרתים בו - בבחינת עמוד האש ההולך לפני המחנה." על חיילי צה"ל, ועל צה"ל כמערכת, לשמש מופת לחברה הישראלית, להדגיש את צדקת הדרך, ולהוות מופת לחוסן ולנכונות לפעול ולהילחם למען הבטחת בטחון המדינה ואזרחיה, ככל שיידרש.

דבקות במשימה נוכח בפני האויב

ערך הדבקות במשימה וחתירה לניצחון מהווה מצפן לצה"ל - זוהי תביעה יסודית מכל חייל ומפקד: להקדיש את כל כוחותיו ואף להקריב את חייו להגנת המולדת ולחירות ישראל, גם כאשר מימוש המשימה מחייב לפעול בתנאים קשים ומסכני חיים. במלחמת לבנון השנייה בלטו מקרים רבים בהם פגשו לוחמי צה"ל את האויב בקרבות פנים אל פנים - לחמו והכריעו, דבקו במשימתם בקרבות קשים, ומימשו את ייעוד צה"ל בהגנת המדינה ואזרחיה.

רעות לוחמים

מופת הרעות וההקרבה למען החברים לצוות הם מרכיבים מרכזיים בלכידות היחידה, ביכולתה לעמוד במשימותיה, ובחיזוק רוח הלחימה של הכוחות. ערכים אלו קיבלו ביטוי במלחמת לבנון השנייה ובהתאם גם הצל"שים במלחמה היו בגין גילוי גבורה בעת חילוץ פצועים. המאמץ העילאי לחלץ פצועים והרוגים, התבצע לעיתים תחת אש כבדה ותוך חירוף נפש, והביא לגילוי תושייה וגבורה רבים. חיילי צה"ל הפגינו רעות וערבות הדדית במטרה להציל את חבריהם, ומפקדים סיכנו חייהם על מנת להחליף אחרים שנפגעו כדי להמשיך ולעמוד במשימה.

מפקדים בראש הכח

לקחי מלחמת לבנון השנייה הדגישו את חשיבות ההובלה של המפקד בראש הכוח, ואת חשיבותו של פיקוד מלפנים לניצחון וליכולתה של המסגרת לעמוד בכל משימה. במקומות בהם קראו המפקדים 'אחרי!' והובילו בראש חייליהם, העידו הלוחמים על הכוח וההשראה שקיבלו לאור הדוגמה האישית של מפקדיהם, גם לנוכח הקרבות הקשים. התחקירים, וכן ועדת הבדיקה למלחמה, מצאו גם פגמים שנפלו במופת הנדרש ממפקדי צה"ל הבכירים, ובייחוד אלה המובילים לוחמים בשדה הקרב, שלא נטלו הובלה במערכה כנגד האויב בשטח. על כל מפקד להפגין מופת של מנהיגות בקירבה ישירה אל חייליו, ובמיוחד בשדה הקרב - הלחימה לצד החיילים מאפשרת לו לשלוט במסגרת וקירבתו נוסכת בחייליו ביטחון ואמון בפקודותיו ומעצימה את יכולתם לעמוד בכל משימה.